

Má slovenský posunkový jazyk svoju metaforu?

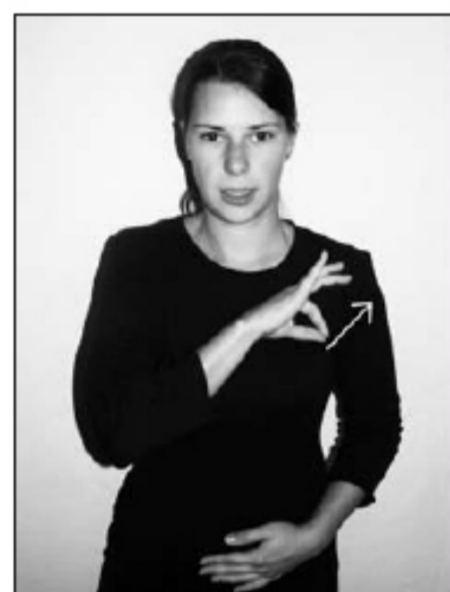
Hovorený jazyk, ako aj slovenský posunkový jazyk má svoje nepriame pomenovania, medzi ne patria metafora, metonymia (príklady: čítať Tarcsiovú, moja noha tam nevkročí, prišlo tam celé mesto), personifikácia (slnko sa usmieva, vietor sa hneval).

Ako tvrdí Nováková (2008) „v hovorenom jazyku vznikne prenesením významu slovo, ktoré má rovnakú formu a u ktorého sa mení len jeho význam. V prípade posunkových jazykov dochádza v týchto prípadoch ešte k prípadom, kedy sa okrem významu pozmení i forma posunku, napríklad v pohybe artikulácie posunku (napríklad CHOROBA). Pevnou súčasťou nepriameho pomenovania choroba je tiež hovorený komponent (choroba).“

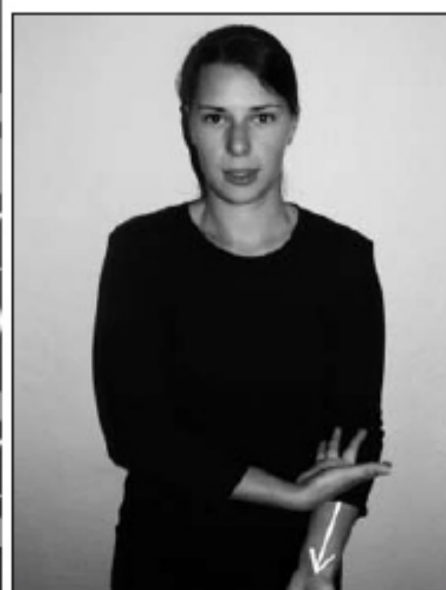
Príklady rozdielných posunkov medzi základnými posunkami a posunkami nepriamych pomenovaní:

MŔTVY
(základný posunok)

MŔTVY
(nepriame pomenovanie)

KRV
(základný posunok)

KRV
(nepriame pomenovanie)

HOVĀDO
(základný posunok)

HOVĀDO
(nepriame pomenovanie)

Hovorený komponent je na rozdiel od orálneho komponentu posunku odvodený od hovoreného jazyka. Myslí sa tým, že artikulácia slov alebo ich časti sa vytvára simultánne s tvorbou posunku. V takých prípadoch nie je nutné toto doplnenie.

Nepriame pomenovania sa v komunikácii nepočujúcich vyskytujú často. Pre uvádzanie príkladov si vyberieme tieto slová: hrob, mŕtvy, komunizmus, brucho, bazár, pán, krv, hovädo, slimák, zvuk. Príklady viet pri týchto slovách:

• **hrob** – jeden nepočujúci sa zúčastní na seminári. Príde druhý nepočujúci a spýta sa ho, čo je nového. Ten prvý nepočujúci mu odpovie posunkami: PREDNÁŠKA + HROB. Z tejto vety vyplýva: Z tejto prednášky som ničomu nerozumel.;

• **mŕtvy** – jeden nepočujúci sa spýta druhého, ako mu chutí tá polievka. Ten druhý mu odpovie posunkami: JAZYK + MŔTVY. Z toho vyplýva: Ja nič necítim.;

• **komunizmus** – obaja nepočujúci stoja pri kvetináči, jeden povie druhému: TENTO + KVET + ČREPNIK + KOMUNIZMUS. Z toho vyplýva: Tento kvetináč je už starý, rozpadnutý, treba ho vymeniť.;

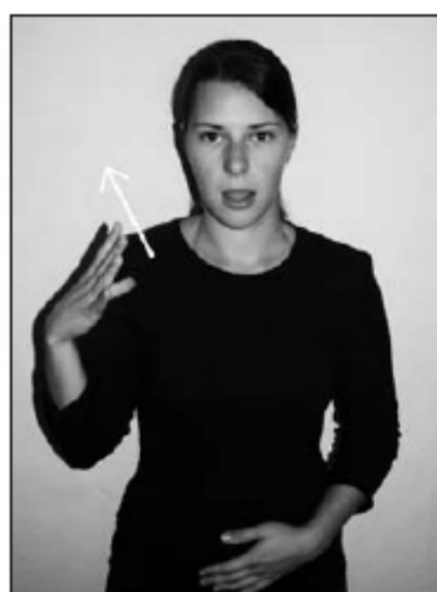
• **brucho** – jeden nepočujúci povie druhému: TY + BRUCHO. Z tejto vety vyplýva: Ty si to využil zadarmo, bez starostí, dostal si niečo, na čom si sa nijako nepodieľal.;

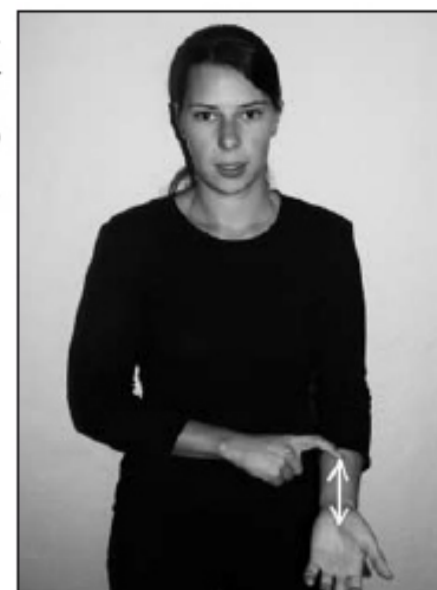
• **bazár** – dvaja nepočujúci sa medzi sebou rozprávajú. Okolo nich ide človek s hrozným oblečením. Jeden z nepočujúcich povie: ON + OBLEČENIE + BAZÁR. To znamená: On sa oblieka hrozne, zvláštne.;

• **pán** – jeden nepočujúci sa spýta druhého, či môže ísť s ním na dovolenku, druhý odpovie: PÁN + ŠÉF + MÔJ + PUSTÍ + ALEBO + NE-PUSTÍ. To znamená: Závisí to od môjho šéfa, či ma pustí alebo nie.;

• **krv** – jeden nepočujúci povie druhému: ONA + KRV + VELA – ROZPRÁVA. To znamená: U nej je to typické, že veľa rozpráva.;

• **hovädo** – jeden nepočujúci povie: SOM + HOVĀDO + HLADNÝ. To znamená: Som veľmi strašne hladný.;

• **slimák** – jeden obeduje a druhý je už s obedom hotový. Povie prvému: TY + SLIMÁK. Z toho vyplýva: Ty obeduješ strašne pomaly.;

• **zvuk** – jeden stretne niekoho známeho z televízie a povie druhému nepočujúcemu. Ten mu odpovie, že ho nepozná. Prvý mu povie: TEN + ZVUK. To znamená: On je populárna, mediálna hviezda.

Zistili sme, že existuje viac ako 80 slov nepriamych pomenovaní v slovenskom posunkovom jazyku. Môžeme potvrdiť, že slovenský posunkový jazyk má aj svoju metaforu.

Literatúra:

NOVÁKOVÁ, R. *Nepřímá pojmenování v českém znakovém jazyce*. [DVD-ROM]. Praha : ČKTZJ, 2008. ISBN 978-80-87153-14-7.

VAVREKOVÁ, Ľ. – SOMOROVÁ, R. Vstupný vzdelávací štandard pre základné školy. Vstupný vzdelávací štandard pre gymnáziá, stredné odborné školy. 1999. [cit. 1. 12. 2007]. Dostupné na: http://www.infovek.sk/skolenia/2003-09-www/projekty/tomeckova-semanova/vystupny_vzd_standard.htm

Roman Vojtechovský